

Domovinska vzgoja v vrtcu

■ **Urška Rožman**, dipl. vzgoj. predšolskih otrok, je 13. leto vzgojiteljica v *Vrtcu Čebelica*. V svoje delo vnaša nekatere elemente koncepta Reggio.

Domovinska vzgoja je izjemno pomemben sestavni del otrokove celostne vzgoje, ki naj otroke spremlja v najzgodnejšem obdobju, v času šolanja in tudi kasneje. Domovinska vzgoja ni omejena samo na poznavanje simbolov in nekaj podatkov o Sloveniji, ampak zajema veliko področij in možnosti za vzgojo otrok. Pri podajanju vsebin domovinske vzgoje je zelo pomemben vzgojiteljev pozitiven odnos do domovine.

Kurikulum in domovinska zavest

V kurikulumu za vrtce je med globalnimi cilji nekaj takšnih, ki spodbujajo in krepijo državljansko zavest. V ustanovah, ki izvajajo program predšolske vzgoje, naj bi domovinsko zavest otrokom krepili tako, da se jim omogoči stik s slovenskim knjižnim jezikom in kulturo lastnega naroda. Slovenski jezik naj bi otroci dojemali kot temelj identitete slovenskega naroda. Otroci naj bi najprej spoznali običaje okolja, v katerem živijo (vključno z narečjem), nato pa kulturo lastnega naroda. Ob seznanjanju s kulturo lastnega naroda je treba otroke seznanjati tudi z medkulturnimi razlikami.

Otroci morajo doživeti vrtec kot okolje, v

katerem imajo vsi enake možnosti za vključevanje v dejavnosti, kjer obstajata spoštovanje drugačnosti in medsebojna strpnost. V vrtcu morajo otroci pridobiti prve konkretne izkušnje uresničevanja temeljnih človekovih pravic in demokratičnih načel. Otroci morajo spoznati, kako je zgrajena družba, seznaniti se morajo s posameznimi poklici in z njihovo vlogo za uspešno delovanje družbe (npr. policija, gasilci). Vzgojitelji imajo možnost, da pri otrocih krepijo državljansko zavest tudi s praznovanjem državnih praznikov. V načrtovanje, organiziranje in izvajanje proslav lahko aktivno vključijo tudi otroke (Podobnik, 2016: 17, 18).

Otrok v vrtcu pridobi možnosti, da se seznani s kulturo kraja, v katerem živi, z življenjskimi navadami in tradicijo domačega kraja, kasneje spoznava kulturo države, nacionalno tradicijo, prav pa je tudi, da smo vzgojitelji dovolj senzibilni, da znamo otrokom približati druge kulture in navade, da bodo otroci spoznavali in razumeli podobnosti in razlike med posameznimi kulturami. Zgodnje obdobje je namreč tisto, ki je najbolj ugodno za to, da otrok razvije pozitivno identiteto in kulturno zavest.

Vpliv vzgojiteljevega zgleda

Eden od načinov krepitve narodne zavesti je vpliv vzgojiteljevega zgleda. O moči vzgojiteljevega oz. učiteljevega zgleda je bilo veliko napisanega že v 19. stoletju. Že Slomšek pravi: »Ena sama beseda učitelja, ki o narodnih rečeh pohvalno govori, več izda, kakor pozneje vse čitanje naših časnikov in knjig.« Torej otroci vzgojitelju zaupajo, ker verjamejo v njegovo znanje, spoštujejo ga kot osebo, zaradi njegovih

dejanj, zato je zelo pomemben njegov odnos do domovine (Podobnik, 2016). Zato je naše poslanstvo, da poleg podajanja izobraževalnih vsebin otroke vzgajamo v smislu ozaveščanja in ponotranjenja različnih vrednot. Med njimi je prav gotovo tudi pozitiven in spoštljiv odnos do doma, domovine in države. Vzgojitelj naj bo aktiven državljan, naj bo domoljub. »Naša država je utemeljena na izjemnih dosežkih naših prednikov, na vrednotah, ki so zapisane v naši državni himni, kot so spoštovanje drugih narodov, pomoč pri reševanju raznih vprašanj in zavezanost k nenasilju. Vrednote, ki so vedno aktualne in jih drugi premalo spoštujejo. Zato bi bilo prav, da smo ponosni nase in na svoje dosežke! In takšno razumevanje je prav vzgajati pri mladih. To so člani naše družbe, ki bodo v kratkem prevzemali našo vlogo in bili tisti, od katerih je odvisna tudi prihodnost slovenskega naroda« (Prebilič, 2014: 6). Vzgojitelj naj goji čustvo domoljubja, ki ne tekmuje z drugimi čustvi in jih nikoli ne prezira, prav s tem pa si zagotavlja lastno veljavo in verodostojnost. Čeprav govorimo o čustvu, ne smemo pozabiti, da mora imeti vzgojitelj tudi znanje o lastni domovini: o njeni zgodovini, značilnostih in posebnostih, ki oblikujejo narodno edinstvenost, o dosežkih njenih prebivalcev na različnih področjih, kulturni in naravni dediščini, pomenu ohranjanja narodne tradicije. Vse to naj vzgojitelj zaobjame pri svojem delu z otroki, saj je zaradi vsega naštetega slovenski narod obstal in uresničil tisočletne sanje o samostojni slovenski državi. Da bi lahko čim bolj uresničili cilj – vzgajati naše mlade v zveste državljane in ponosne domoljube – morajo imeti vzgojitelji osnovno znanje o Slovencih, Sloveniji in nastanku samostojne slovenske države.



Foto: Nataša Pezdir



Otroci primerjajo fotografije našega kraja nekoč in danes ter ugotavljajo spremembe
(foto: arhiv Urške Rožman)

Vzgojitelj naj goji čustvo domoljubja, ki ne tekmuje z drugimi čustvi in jih nikoli ne prezira, prav s tem pa si zagotavlja lastno veljavo in verodostojnost.

Samo znanje pa ni dovolj, pomembna sta empatija in narodni ponos ob sočasnem zavedanju, da v Sloveniji živijo tudi pripadniki drugih narodov, ki jim Slovenija pomeni najmanj državo, v kateri prebivajo, morda pa tudi dom in celo domovino (Prebilič, 2014: 8). Domoljubje se napaja v občutku pripadnosti, zato pri otrocih razvijamo narodno zavest, ki je pomemben del posameznikove identitete. Zelo pomembno je, da ničesar ne vsiljujemo, saj bi s tem rušili otrokovo osebnostno integriteto. Vzgojitelj naj otrokom ponudi dejavnosti, ki v sebi nosijo sporočilo domovine, pri tem pa je bistvenega pomena, da preseže

zgolj podajanje snovi in otroka povabi k aktivnemu sodelovanju.

Otroci – dejavni državljani

Otroci niso državljani 'na čakanju' – naj bodo dejavni že sedaj! Naj bodo dejavni člani lokalne skupnosti in sploh akterji, ki s svojim delovanjem bistveno vplivajo na podobo tega sveta. Otroci so po svojih močeh že v predšolskem obdobju zmožni kritično presoati in v svojem razmišljanju, delovanju spreminjati svet. Postavljanje ciljev državljanstva, domovinstva v prihodnost v zameno za cilje, usmerjene v sedanost, lahko zlahka obrne vso našo pozornost v to, kar naj otroci šele postanejo, da bodo nekoč dobri državljani. Koncepti, kot so participacija, aktivno državljanstvo, pedagogika poslušanja, prinašajo zaupanje v otrokove potencialne in spoštovanje otroka. Torej otroštvo ni zgolj vmesna postaja v

odraslost, pač pa so otroci že zgodaj lahko pomembni sogovorniki odraslih. Prav je, da bi njihovo mnenje vzgojitelji in drugi odrasli slišali in upoštevali (Turnšek). Če bo otrok imel spodbudno okolje doma, v vrtcu pa dobrega vzgojitelja, ki bo znal otroku približati domovino kot vrednoto, bodo rezultati dobri. ◀

Viri

- Kranjc, Simona (2001): Družba. V: Robi Kroflič idr.: *Otrok v vrtcu – priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba Obzorja.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.
- Podobnik, Uroš (2016): *Patriotizem v vrtcu. Diplomsko naloga*. Ljubljana: UL PEF.
- Prebilič, Vladimir (2014): *Aktivno državljanstvo in domovina. Priročnik za učitelje srednjih šol za proslavitev slovenskih državljanov praznikov*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 5–8.
- Rustja, Erika (2013): *Državljanstva vzgoja: cilji, vsebina in didaktični pristopi*. V: Tanja Tašanoska (ur.): *Nacionalna konferenca Socialna in državljanska odgovornost*. Ljubljana: Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, str. 15–21.
- Turnšek, Nada (2009): *Vrtec – prostor aktivnega demokratičnega državljanstva, interno gradivo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.